

e mult de-atunci, o stea în privire. Ce s-antâmplat cu ea? Unde e?"; de mister lăuntric: „Cânt. Dar nu iese nici un sunet. Muzica e în mine"; și exprimare: „Voiam să le spun, să mă spun, să te spun o dată cu mine", „numele acela îi venise în minte, dar nu-l spusese nimănui, ținându-l în spatele minții ei (*subl. mea*), ca pe un cadou nepotrivit, o bucurie interzisă". Ultimul exemplu e dintr-o povestire și l-am dat pentru că scurtele narațiuni care preced piesele sunt încărcate, de asemenea, de sugestii. Unele, dezvoltate dramatic, preluând aceleași titluri și fraze (*Una cosa mentale*, *Correspondența*), celelalte, consonante prin subtext sau derivație. File de reportaj rețin atenția și impresionează prin relatarea unei vizite într-un sat parcă inexistent, de coșmar, cu porți fecate în întuneric, oameni fără vârste, fără priviri, morminte fără nume, care stârnesc oroare și fiori, din care fugi (*Porțile*). Și, în contrapunct cu *Nascendo*, vizita cu bunica la Casa Apafi, când moare bunicul și nepoata însărcinată râde văzând „bucățica" de unde se trag muritorii.

Unele au fost jucate în țară, două în străinătate: la Londra, *Una cosa mentale*; la Zürich și New York, *Nascendo*.

Dar prin alte teatre importante ale țării și pe la centru, nu. Și sunt probleme acute ale realității, proiectate într-un tablou viguros, cu linii ferme și halouri incitante, armonie de culori și sens, în căutare stăruitoare, îndărătnică, a unei rațiuni de zâmbet pe chip, ca Leonardo cu *Mona Lisa* lui. „Una cosa non solamente mentale".

Sugestii în cascadă

Spectacolul lecturii pieselor lui Petre Barbu este fascinant ca un vis. Aproape că nu-ți vine să deschizi ochii spre o scenă aievea. Aproape că n-are materialitate. Și dacă l-ai duce acolo, să se întrupeze vederii, cum ai putea echivala plastic sugestia imponderabilului mers pe aer sau al unui birou pe un pod de aer, lan de grâu crescut în văzduh, bloc care o ia razna sau ieșirii din tunel taman în fața mării? Cu aproximație, desigur, dar reducând din surpriza și savoarea efectului, pe care numai lumea ireală din proiecțiile nocturne necontrolate ți-o poate da. Și poate că asta face autorul, care nu de mult spunea: „Pentru mine teatrul este un vis" („Teatrul azi", nr. 3-4/1999). Și nu cred că a spus-o ca o dorință, ci ca un mod de a crea. Sunt visuri pe care le uiți și altele care te urmăresc când te trezești, vrei să le dezlegi tâlcul. Ceea ce și dânsul își propune: „Aș vrea ca spectatorii să fie puși puțin pe gânduri" (aceeași sursă) – ba chiar mai mult: „să-i provoc pe oameni, să-i biciuiesc, chiar să-i cuceresc cu arta mea" (Boris, *La stânga tatălui*). Și reușește, pentru că proiecția visurilor este șocantă, include „reverii, coșmaruri, utopii", cum spune Marian Popescu în prefața cărții lui Petre Barbu (*Teatru*, Editura UNITEXT, 2003), e atrăgătoare prin imaginație și stârnește un ecou real în cuget.

Volumul conține trei piese: *Duelistul*, nominalizată la Concursul de dramaturgie al UNITER, ediția 2000, și reprezentată la Teatrul Național din Târgu Mureș în 2002; *Dumnezeu binecuvântează America*, adaptată după romanul omonim, premiată în 1997 la concursul de dramaturgie „Camil Petrescu" și pusă în scenă în 1998 la Theatrum Mundi; *La stânga tatălui*, nominalizată și ea la Concursul de dramaturgie al UNITER în același an, 1998. După cum se vede, piese ale dramaturgiei noi prin datare și, cum vom vedea, prin reflexie. Ele sunt o reflexie a acestui timp alterat, absurd, de tranziție, pe care-l tot străbatem de un deceniu și aproape jumătate spre ceva ce rimează, ca altădată, cu „dudău". Actualitate în derivă. Oameni marcați de nevroze, fetișuri, meschinării și violențe, minciuni, iluzii, mișcând pe un teren unde nu se pot fixa, prinși într-o bătălie unde nu se pot lansa. De aceea merg pe aer, își

dirijează acțiunile pe un pod de aer (Mimsi, Boris, Victor, *La stânga tatălui*) și sunt într-un duel fictiv cu istoria (Șerban, *Duelistul*) „când atâția mari tovarăși comuniști dorm liniștiți în paturile lor“ și (poftim) „Scutește-ne, dom'le, cu cheștiile astea!“ (Guspy și O voce din sală, *La stânga tatălui*). Anomalii care afectează sufletele și faptele. Bizare, în toate aspectele. Un personaj dă năvală în cabinetul unui doctor, îl somează să-l opereze pe loc și, pentru că e refuzat, îl împușcă; peretele unei garsoniere e fierbinte, moale și din el ies rădăcini de măr; porci drogați aleargă printr-un tunel subteran și fugăresc escroci; o fată plutește prin aer, cunoaște pe-acolo un artist aerian și-l vrea pe reporterul unui post de radio-pirat care transmite dintr-un balon; și – ca-n basme – un cavaler în armură trece la răstimpuri prin episoade călare pe un armăsar, smulge un copil, retează un gât, amenință cu securea ridicată. Am dat numai câteva exemple. Dar ele se întâlnesc în fiecare scenă, la fiecare personaj, surprind și derutează. Nimeni și nimic nu pare a se fixa într-o caracteristică. Într-o definiție. Și, totuși, interesul sporește, curiozitatea descifrării se multiplică de la un fragment la altul, ritmul e alert și spectaculos prin invenție, iar la sfârșit ai senzația că ai parcurs succesiv mai multe straturi de dezvăluire a unei logici din adânc care caracterizează o lume și un mod de viață. Ale noastre, actuale. Cu litere ironice, fanteziste, polemice, străfulgerate de luciri și umbre, parcă de mahnire. „Arta mea vă ajută să înțelegeți de ce ați ajuns să trăiți fără speranțe“, zice artistul aerian; și partenera sa de zbor reacționează precum realitatea vizată: „Du-te dracului cu arta ta!“. Și dă foc sălii.

Nu văd ce spectacol ar egala uimitoarele sugestii în cascadă ale acestor texte. Care nu sunt doar texte de spectacol, cum se mai spune prin branșă, ci piese într-un stil inedit care te duc în vis. Mai terre-à-terre, pe urzeli scenice, e *Dumnezeu binecuvântează America*. Ceea ce nu înseamnă că suratele trebuie ignorate, după aroganta formulă că n-avem dramaturgie. Avem și își revendică alte corespondențe scenice, inteligente și fascinante.

Mircea GHIȚULESCU

Iisus în Apuseni

Noul volum de teatru al lui Pașcu Balaci îl argumentează și îl dezvoltă pe cel anterior (*Muntele osândiților*), probând consecvența tematică și stilistică a unui autor pentru care dramaturgia nu mai este capriciul unui diletant, ci un vehicul indispensabil spre a pune în circulație idei și mesaje resimțite ca extrem de urgente. Drama *Muntele osândiților* din primul volum – o glossă la trădarea lui Horea de către aproapele său – devine o trilogie a războaielor fratricide dintre români, prin anexarea unui episod din războaiele lui Vasile Lupu împotriva lui Matei Basarab (*Război între români*) și a unei „păduri a spânzuraților“ (*Clopotul*), un fragment din tragedia ardelenilor siliți să lupte în primul război mondial de partea ungarilor, înainte de Marea Unire din 1918. *Muntele osândiților* se va numi *Horea Rex Daciae* și îl venerază pe mântuitorul Horea. După Lucian Blaga care „l-a transferat“ pe Noe din Biblie într-o poiană din Munții Apuseni, unde primește vizita lui Dumnezeu (*Arca lui Noe*), Pașcu Balaci transferă patimile lui Iisus Hristos în același perimetru de rezistență al românilor. Horea va fi trădat de un alt Iuda (Duiu), va fi umilit de feldvebelul austriac Otto și de soldatul ungar István, care i se